מוֹרְדִים בְּקַל. הַגָּהּ: הַבְּהֵמָה יוֹצְאָה בְּקֶמֶיעַ מֻמְחֶה לִבְהֵמָה, אֲבָל לֹא בְּשֶׁאֵינָהּ מֻמְחֶה, (ס) אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מֻמְחֶה לְאָדָם. (בית יוסף (סוף הסי' ד"ש בפרק) ורבינו ירוחם (נתיב יט) חלק י' ורמב"ם פרק ב') [כ'] (סי"ג)): **יח** (סא) **אֵין רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה,** (סב) **וְלֹא נִתְלִים עָלֶיהָ, וַאֲפִלּוּ בְּצִדָּהּ אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ. אֲבָל צִדֵּי צִדָּדִין, כְּגוֹן שֶׁדָּבָר אֶחָד מֻנָּח עַל צִדָּהּ** (סג) **וְהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, מֻתָּר. וְאִם עָלָה עָלֶיהָ** (סד) **אֲפִלּוּ בְּמֵזִיד, יֵרֵד, מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים.** (סה) * וּמִטַּעַם זֶה פּוֹרְקִין מַשָּׂאוֹי שֶׁעָלֶיהָ, כֵּיצַד עוֹשֶׂה, * מַכְנִיס רֹאשׁוֹ תַּחַת הַמַּשָּׂאוֹי וּמְסַלְקוֹ לְצַד אַחֵר **וְהוּא נוֹפֵל מֵאֵלָיו.** הַגָּהּ: וְאָסוּר לֵישֵׁב עַל (ה) קְרוֹן (סו) שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי מַנְהִיגוֹ בְּשַׁבָּת, מִשּׁוּם (סז) שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ **בַּבְּהֵמָה,** * גַּם שֶׁלֹּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה. (תוספות והרא"ש ריש פרק מי שהוציאוהו (תוס' עירובין מג. ד"ה הלכה, רמ"ש שם פ"ד סי' ג) ומרדכי פרק קמא דשבת (סי' רמז) והגהות (מרדכי) ערובין (פ"ק סי' מקכמ) ובית יוסף (ד"ה ואין יוסף) בשם סמ"ג (לאוין סה)): **יט** א**בְּהֵמָה שֶׁנִּפְלָה לְאַמַּת הַמַּיִם,** (סח) **אִם הַמַּיִם עֲמֻקִּים וּמִפְּנֵי כָךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְפָרְנְסָם בִּמְקוֹמָם,** (סט) **מֵבִיא כָּרִים וּכְסָתוֹת** (ע) **וְנוֹתֵן תַּחְתֶּיהָ, מִשּׁוּם** (ו) **צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים, אַף עַל פִּי שֶׁמְּבַטֵּל כְּלִי מֵהֶכְנוֹ *). דִּין קְרוּד בְּהֵמָה בְּשַׁבָּת, כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב**

צ בְּיצָה ל"ו (ע"ב) בְּמִשְׁנָה. ק מֵהָא דְּעֵירוּבִין ק' (ע"א) לְעִנְיַן אֵילָן. ר שַׁבָּת קנ"ה (ע"א). ש רַמְב"ם בְּפֶרֶק כ"א מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"ט). ת שַׁבָּת קנ"ד (ע"ב). א שָׁם קכ"ח (ע"ב). *) (שְׁזֶהוּ מִדִּרַבָּנָן וְצַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאוֹרַיְיתָא).

בֵּאוּר הַלָּכָה

רבוא בוקעים בו, וְאֵין לְהָקֵל אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת הַדְּחָק, דַּהֲרֵי הַרְבֵּה גְּדוֹלֵי רִאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ דְּגַם בְּאֵין שִׁשִּׁים רִבּוֹא שִׁיָּךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, דְּלֹא בְּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה דּוֹמֶה לְדִגְלֵי מִדְבָּר וְכִדְאִיתָא לְקַמָּן בְּסִימָן שמ"ה (ס"ז), וְאֵם כֵּן לְדִידְהוּ הָוֵי לֵיהּ אִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ אַף בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שָׁלָנוּ:

יח * וּמִטַּעַם זֶה וְכוּ' מַכְנִיס רֹאשׁוֹ וְכוּ'. כָּל זֶה אִיתָא בְּגְמָ"ם פֶּרֶק כ"א (הלי' ט"ו), וְכֵן בַּשּׁוּר. וְהַגָּה לְפִי מַה שֶּׁפּוֹסֵק הַמְחַבֵּר לְקַמָּן בְּסִימָן שי"א סָעִיף ח', דְּטִלְטוּל בְּגוּפוֹ שָׁרֵי בְּכָל גַּוָּנֵי, אִם כֵּן אֲפִלּוּ בְּלֹא סְבָרַת צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים הָיָה לָנוּ לְהַתִּיר לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ תַּחְתֶּיהָ, אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּהָרַמְב"ם יִסְבֹּר דְּטִלְטוּל בְּגוּפוֹ שְׁמֵיהּ טִלְטוּל, אֲבָל זֶהוּ דָּחֹק, דְּאִם כֵּן לָמָּה סָתַם שָׁם הַמְחַבֵּר לְדִינָא כְּהָרא"ש בְּזֶה, אַחֲרֵי דְּהָרַמְב"ם (שם) וְהָרַ"ן (כ: ד"ה וקשיא) פְּלִיגֵי עָלָיהּ, וְעוֹד הֲלֹא הַטּוּר גּוּפֵיהּ פּוֹסֵק שָׁם דְּטִלְטוּל בְּגוּפוֹ מֻתָּר, וְעַל כֵּן נִרְאֶה לִי דְּהַטּוּר וְהַמְחַבֵּר קִצְרוּ בְּהַעְתָּקַת כָּל דִּבְרֵי הָרַמְב"ם בְּסִימָן זֶה, וְסָמְכוּ עַל מַה שֶּׁהַעְתִּיקוּ סוֹף דְּבָרָיו כְּבָר בְּסִימָן רס"ו סָעִיף ט', עַיֵּן שָׁם, וְהַמְעַיֵּן בְּרַמְב"ם שֶׁמְּמֻנֶּה נוֹבְעִים אֵלּוּ הַדְּבָרִים יִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב כָּל זֶה בְּפִשְׁיטוּת, שֶׁנָּקַט לְשׁוֹן זֶה מִשּׁוּם מַה דְּמָסַיֵּים שָׁם בְּסוֹף דְּבָרָיו ז' דְּאִפְלּוּ **אִם הַשִּׂקִּים גְּדוֹלִים וּמְלֵאִים כְּלֵי זְכוּכִית שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַנִּיחַ שִׁיּוּלִי, דִּישְׁתַּבְּרִי, אֲפִילּוּ הָכִי לֹא יַנִּיחַ שָׁם עַל הַבְּהֵמָה, וּפוֹרֵק אוֹתָם מֵעַל צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים,** וְעַל זֶה כָּלַל בְּתְחִלָּה בִּדְין ט' דִּכְלָל גַּוָּנֵי צָרִיךְ לִפְרֹק מֵעַל הַבְּהֵמָה, הַיְינוּ אֲפִלּוּ פְּרִיקָה מֻמָּשׁ, מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים, וְאַחַר כָּךְ הִתְחִיל לְבָאֵר בִּדְין י' שֵׁשׁ כַּמָּה פְּרָטִים בָּזֶה, דְּהֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְסַלְּקָם שֶׁלֹּא עַל יְדֵי טִלְטוּל מֻמָּשׁ אָסוּר לְטַלְטְלָם בְּיָדַיִם:

* **מַכְנִיס רֹאשׁוֹ וְכוּ'.** וְזֶה מֻתָּר אֲפִלּוּ לְהַרַ"ן (שם) דְּסְבִירָא לֵיהּ בְּעָלְמָא דְּשֵׁשׁ אִסּוּר טִלְטוּל אֲפִלּוּ עַל יְדֵי גּוּפוֹ, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן שי"א (ד"ה וכמו טלטול), הָכָא מֻתָּר מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים וְגַם אַבְרָהָם (סק"ט):

* **גַּם שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה.** בְּתוֹסְפוֹת רֵישׁ פֶּרֶק ד' דְּעֵירוּבִין (מג. ד"ה הלכה) לֹא כָּתְבוּ גַּם, דְּאַף טַעֲמָא הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּפֶרֶק ה' דְּיוֹם טוֹב (ביצה לו:), וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, דְּאַף לְהָאוֹמְרִים דְּאֵין כֹּאן שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה כֵּיוָן שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי מַנְהִיגוֹ, אָסוּר מִשּׁוּם שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ, דְּלֹא פָלוּג. וְעוֹד דְּזֶה שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ גַּם כֵּן שַׁיָּךְ כָּאן:

עֲמֻקִּים וְכוּ'. דְּאִם אֵין עֲמֻקִּים וְיָכוֹל לְפָרְנְסָהּ בִּמְקוֹמָהּ שֶׁלֹּא תָּמוּת, (פס) אֵין מַתִּירִין לוֹ לְהַנִּיחַ כָּרִים וּכְסָתוֹת לְכַשֵּׁל כְּלִי מֵהֶכְנוֹ: (סט) **מֵבִיא כָּרִים וּכְסָתוֹת וְכוּ'.** וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְהַנִּיחַ שָׂאר כֵּלִים תַּחְתֶּיהָ כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לַעֲלוֹת, וְנָקֵט כָּרִים וּכְסָתוֹת לְרִבּוּתָא, (סק) אַף דְּלֹא יְהֵא רְאוּיִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי זֶה בְּעוֹד שֶׁעֲלֵיהֶן לַחוֹת הַמַּיִם אַף לִכְשֶׁתַּעֲלֶה הַבְּהֵמָה, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר, דְּאָתֵי צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא [מַמָּה דְּהִנְהִירָה הַתּוֹרָה מַצָּוֹת פְּרִיקַת הַמַּשָּׂא מֵעַל הַבְּהֵמָה] וְדַחֵי אִסּוּר בִּטּוּל כְּלִי מֵהֶכְנוֹ שֶׁהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא לְבַטֵּל בְּשַׁבָּת כְּלִי מִמַּה שֶׁהִיא מוּכָנָה: (ע) **וְנוֹתֵן תַּחְתֶּיהָ.** אֲבָל אָסוּר לְהַעֲלוֹתָהּ בְּיָדַיִם, דְּכָל בַּעֲלֵי חַיִּים הֵם מַקְצִים, וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים אָסוּר, דְּאֵין לָנוּ לְדַמּוֹת גְּזֵרוֹת חֲכָמִים זֶה לָזֶה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ק יא) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ק לג) שֶׁכֵּן מוּכָח מֵרַמְב"ם (פכ"ה הכ"ו)],

תִּבְרַח, וְלֹא חַיִּישׁ דִּילְמָא נָפֵל, מִפְּלֵא גַּם בְּתַרְנְגֹלֶת צָרִיךְ לְהִיוֹת כֵּן: (עא) גְּמָרָא (נג:): **יח** (עב) גְּמָרָא (ביצה לו:). וְיֵשׁ עוֹד טַעַם בִּירוּשַׁלְמִי (ביצה פ"ה ה"ב) מִפְּנֵי שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ, אֲבָל אֲנַן קַיְימָא לָן לְקַמָּן בְּסָעִיף כ"ב דְּחֵי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ וְלֹא גָּזְרוּ בְּבַהֲמָה, וְעַל כֵּן צָרִיכִין לְטַעַם הַבְּכָלִי, וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה אין רוכבין) וּלְבוּשׁ שְׁמִתְרָצִים לְטַעַם הִירוּשַׁלְמִי: (עג) אַחֲרוֹנִים: (עד) הַגָּהוֹת מָרְדְּכַי פֶּרֶק (ד') [א'] דְּעֵירוּבִין (סי' תקכח) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): (עה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) בְּשֵׁם הַר"ן (סז. ד"ה אבל), וְעַיֵּן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ח) שֶׁהָאֲרִיךְ בְּעִנְיַן זֶה, וּמְצַדֵּד גַּם כֵּן כַּן לְהַלָּכָה: (עו) אַחֲרוֹנִים: (עז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (עח) וְאִם הַבְּהֵמָה הִיא שְׁלוֹ, עוֹבֵר גַּם עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ עַל יְדֵי הַקָּרוֹן, וַאֲפִלּוּ אִם רַק שְׁכִירָה לוֹ, יֵשׁ דֵּעוֹת

בֵּאוּר הַגְּרָ"א

שַׁבָּת (ס"ק טז) וְכֵן כָּתַב הָרַלְנ"ח (סי' כח), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן רס"ו סָעִיף ב' (סק"ז) שֶׁהָאֲרִיךְ בְּעִנְיַן זֶה, וּבְעִנְיַן אִם מֻתָּר לִרְכֹּב עַל הַסּוּס, עַיֵּן שָׁם, וְהָרַדְבַּ"ז (ח"ד) סִימָן פ"א (אלף קנב) כָּתַב שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לֵילֵךְ בְּרַגְלָיו מִלִּרְכֹּב עַל הַסּוּס, דְּאִיכָּא בֵּיהּ תְּרֵי אִסּוּרֵי אִסּוּר בְּהֶמָה וְאִסּוּר תְּחוּמִין, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן פ"ג דְּמַתִּיר לִרְכֹּב עַל הַסּוּס וְלִדְדֵהּ אַחַר בְּנוֹ שֶׁבְּדַרְךְ יָצָא מִן הַכְּלָל, כְּדֵי לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ וּלְהַחֲזִירוֹ, עַיֵּן שָׁם: **יט** (ו) **צַעַר.** וּמַתִּיר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אִם יִבְרְחוּ וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף א': (ס) **אַף עַל פִּי שֶׁהִיא וְכוּ'.** מִפְּנֵי (פא) שֶׁהָאָדָם יֵשׁ לוֹ מַזָּל וּמַלְאָךְ הַמַּלִּין עָלָיו מִלְּמַעְלָה, וּמַזָּלוֹ מְסַיַּע לוֹ שֶׁיּוֹעִיל לוֹ הַקֶּמֶיעַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לִבְהֵמָה: **יח** (סא) **אֵין רוֹכְבִין וְכוּ'.** גְּזֵרָה (נב) שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה מִן הַמְחֻבָּר כְּדֵי לְהַנְהִיגָהּ, דְּחַיָּב עַל זֶה מִשּׁוּם תּוֹלֵשׁ, דְּהוּא תּוֹלָדָה דְּקוֹצֵר: (סב) **וְלֹא נִתְלִים עָלֶיהָ.** דְּכָל (נג) שְׁמוּשׁ בִּבְעֲלֵי חַיִּים כְּלוּלוֹ בִּכְלָל רְכִיבָה וְאָסְרוּ, (נד) וַאֲפִלּוּ בְּמָקוֹם דְּלֵיכָא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יַחְתֹּךְ זְמוֹרָה, כְּגוֹן בַּמִּדְבָּר דְּלֵיכָא זְמוֹרָה, אוֹ לְשַׁפְשֵׁף אֶת הַתִּינוֹק עַל גַּב הַבְּהֵמָה כְּדֵי לְשַׁעְשֵׁעַ אוֹתוֹ, גַּם כֵּן אָסוּר, דְּלֹא פָּלוּג רַבָּנָן בְּמִלְּתַיְיהוּ: (סג) **וְהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ.** הַיְינוּ שֶׁסּוֹמֵךְ אֶת עַצְמוֹ (נה) בְּצַד אוֹתוֹ דָּבָר, אֲבָל אִם מִשְׁתַּמֵּשׁ עַל גַּב אוֹתוֹ דָּבָר הַמֻּנָּח עַל צִדָּהּ, הֲרֵי הוּא כְּמִשְׁתַּמֵּשׁ עַל צִדָּהּ מַמָּשׁ, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב בַּהַגָּ"ה לְקַמָּן קְרוֹן, עַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק סז): (סד) **אֲפִלּוּ בְּמֵזִיד יֵרֵד.** וְלֹא (נו) כְּמוֹ גַּבֵּי אִילָן, דְּאִם עָלָה בְּמֵזִיד קַיְימָא לָן לְקַמָּן בְּסִימָן שלי"ו סָעִיף א' דְּלֹא יֵרֵד עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת מִשּׁוּם קְנָסָא, הָכָא יֵרֵד מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים: (סה) **וּמִטַּעַם זֶה פּוֹרְקִין.** הַיְינוּ (נז) אֲפִלּוּ הַמַּשּׂוֹי הוּא מַקֶּצָּה, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא רָצוּ לְהָקֵל מִטַּעַם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים לְסַלְּקוֹ בְּיָדַיִם, כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לְסַלְּקוֹ בְּיָדַיִם: (סו) **שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי מַנְהִיגוֹ.** דְּאִם יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ מַנְהִיגוֹ (נח) יֵשׁ בְּלָאו הָכִי אִסּוּר תּוֹרָה, מִשּׁוּם מְחַמֵּר: (סז) **שְׁמִשְׁתַּמֵּשׁ בַּבְּהֵמָה.** וְלֹא נִקְרָא צַדֵּי צְדָדִין מִפְּנֵי שֶׁהָעֲגָלָה מְחֻבֶּרֶת בְּצַדֵּי הַבְּהֵמָה, (נט) כֵּיוָן שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ עַל גַּבֵּי הָעֲגָלָה, וְדֵינוֹ כְּמוֹ עַל צַדֵּי הַבְּהֵמָה מַמָּשׁ, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן ס"ג. וְגַם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עַל דֶּרֶךְ הַיּוֹצֵא חוּץ לָעֲגָלָה מֵאֲחוֹרֶיהָ גַּם כֵּן אָסוּר, וְלֹא מִקְרֵי צַדֵּי צְדָדִין, (ס) דְּהַכֹּל כְּלִי אֶחָד הוּא: **יט** (סח) **אִם הַמַּיִם** עֲמֻקִּים וְכוּ'. דְּאִם אֵין מַתִּירִין לוֹ לְהַנִּיחַ כָּרִים וּכְסָתוֹת לְכַשֵּׁל כְּלִי מֵהֶכְנוֹ: (סט) **מֵבִיא כָּרִים וּכְסָתוֹת וְכוּ'.** וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְהַנִּיחַ שְׁאָר כֵּלִים תַּחְתֶּיהָ כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לַעֲלוֹת, וְנָקֵט כָּרִים וּכְסָתוֹת לְרִבּוּתָא, (סק) אַף דְּלֹא יִהְיוּ רְאוּיִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַל יְדֵי זֶה בְּעוֹד שֶׁעֲלֵיהֶן לַחוֹת הַמַּיִם אַף לִכְשֶׁתַּעֲלֶה הַבְּהֵמָה, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר, דְּאָתֵי צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא [מַמָּה דְּהִנְהִירָה הַתּוֹרָה מַצָּוֹת פְּרִיקַת הַמַּשָּׂא מֵעַל הַבְּהֵמָה] וְדַחֵי אִסּוּר בִּטּוּל כְּלִי מֵהֶכְנוֹ שֶׁהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, שֶׁגָּזְרוּ שֶׁלֹּא לְבַטֵּל בְּשַׁבָּת כְּלִי מִמַּה שֶּׁהִיא מוּכָנָה: (ע) **וְנוֹתֵן תַּחְתֶּיהָ.** אֲבָל אָסוּר לְהַעֲלוֹתָהּ בְּיָדַיִם, דְּכָל בַּעֲלֵי חַיִּים הֵם מַקְצִים, וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים אָסוּר, דְּאֵין לָנוּ לְדַמּוֹת גְּזֵרוֹת חֲכָמִים זֶה לָזֶה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ק יא) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ק לג) שֶׁכֵּן מוּכָח מֵרַמְב"ם (פכ"ה הכ"ו)],

שַׁעַר הַצִּיּוּן

דִּסְבִירָא לְהוּ דִּשְׁכִירוּת קָנְיָא לְחַמְרָא: (עא) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ח', וּבְסָעִיף קָטָן י' כָּתַב עוֹד טַעַם, כֵּיוָן דְּמִכָּל מָקוֹם הַבְּהֵמָה מוּלִיכְתּוֹ עִם הַקָּרוֹן, הָוֵי לֵיהּ בִּכְלָל שְׁמוּשׁ בִּבְעֲלֵי חַיִּים, וְאָסוּר בְּכָל גַּוָּנֵי. וְכָתַב זֶה, אֲפִלּוּ אִם לֹא נִסְבַּר כְּשִׁיטַת הָרַ"ן (שם) הַמְבֹאָר בְּסָעִיף קָטָן ח'. וּמִיָּשָׁב בָּזֶה מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים עָלָיו, עַיֵּן בְּלִבּוּשֵׁי שָׁרִד: (פ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י), דְּלֹא כְּטַל אוֹרוֹת (מלאכת קרצר סוף אות ד). וְגַם מַרְשַׁ"י קנ"ה עַמּוּד א', דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְכִי סָלִיק וְכוּ' 'עַל שְׁלִיבוֹת הַסֻּלָּם' מְשַׁמַּע כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם, דְּאִי לָאו הָכִי אַמַּאי אָסוּר לְהַנִּיחַ הַסֻּלָּם עַל הַדֶּקֶל, הֲלֹא יַעֲלֶה רַק עַל הַשְּׁלִיבוֹת, אֶלָּא עַל כָּרְחֲךָ דְּמִקְרֵי הַכֹּל כְּלִי אֶחָד: **יט** (פפ) גְּמָרָא (קכח:): (פצ) מָגֵן אַבְרָהָם (פ"ק יא) בְּשֵׁם הָרַמְב"ם (פכ"ה הכ"ו):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שה

צז.

(מרדכי פרק ב' דביצה (סי' תרפד)) (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תקכ"ג סָעִיף ב'): **כ** (עא) [ב]מַתָּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי (ו) לַחֲלֹב בְּהֶמְתּוֹ בְּשַׁבָּת, מְשׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁהֶחָלָב מְצַעֲרָהּ, (עב) [ג]וְהֶחָלָב אָסוּר בּוֹ בַּיּוֹם. (עג) [ד]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ לִקְנוֹתוֹ מִן הָאֵינוֹ יְהוּדִי * בְּדָבָר מוּעָט, שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה (מ) [ח] כְּחוֹלֵב לְצָרְךָ יִשְׂרָאֵל: **כא** [ה]גְּבִינוֹת שֶׁעוֹשׂוֹת הַשִּׁפְחוֹת (ט) מַעֲצָמָן מֵחָלָב שֶׁל יִשְׂרָאֵל, (עד) מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר לָהֶן שֶׁיַּעֲשׂוּ: **כב** [ו]מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נַעַר אֵינוֹ יְהוּדִי וְרוֹכֵב עַל הַבְּהֵמָה בְּשַׁבָּת כְּשֶׁמּוֹלִיכָהּ לְהַשְׁקוֹתָהּ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְמוֹנְעוֹ, (עה) שֶׁהַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ. אֲבָל צָרִיךְ לְמוֹנְעוֹ שֶׁלֹּא יִתֵּן (עו) עֲלֶיהָ (י) בְּגָדָיו, (עז) וְלֹא שׂוּם דָּבָר: **כג** [ז]מֻתָּר (יא) לְמַסֵּר סוּס אוֹ פָּרָד אוֹ חֲמוֹר לְרוֹעֶה אֵינוֹ יְהוּדִי. * וְאַף עַל פִּי שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי מְשַׁתֵּמֵשׁ בָּהֶם בְּשַׁבָּת, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם,

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ב רא"ש (פי"ח סי' ג) וּמָרְדְּכַי (פכ"ד סי' תמה) שָׁם וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. **ג** טוּר וְכָל בּוֹ (סי' לא) בְּשֵׁם הַגְּהוֹת הָרַשְׁבָּ"ץ פֶּרֶק קֹטֶן סי' מא). **ד** שָׁם בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה וְרַ"מ מִרוֹטֶנְבּוּרְג (ד"ע סי' סט) וְהַגְּהוֹת מָרְדְּכַי דְּקִדּוּשִׁין (סי' תקסו) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת. **ה** הַגְּהוֹת מֵיְמוֹנִי (פ"ח אות ז) בְּשֵׁם הָרַ"מ וְהוּא הַדִּין בְּחָלָב. **ו** טוּר וּמָרְדְּכַי פֶּרֶק קַמָּא דְּשַׁבָּת (סי' רמא). **ז** שִׁבְּלֵי הַלֶּקֶט (סי' קיג) בְּשֵׁם רַב הַאי גְּאוֹן.

בַּאֵר הֵיטֵב

לְהַעֲלוֹתָהּ. וְאָסוּר לְהַעֲלוֹתָהּ בְּיָדַיִם אֲפִלּוּ אִם תְּמוּת: **כ** (ו) [ד]לַחֲלֹב. וְהוּא הַדִּין דְּמַתָּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהָמְרוֹת הָאֲוִזִּים פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם, מְשׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים דְּאֵין יְכוֹלִין לֶאֱכֹל, תְּשׁוּבַת רַמ"א סִימָן ע"ט. וּמִשָּׁמְעָ שָׁם דְּאִי לֵיכָּא אֵינוֹ יְהוּדִי, שָׁרֵי עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְטוֹב לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי קָטָן. כְּתַב הָרַמְבַּ"ם (פ"ח ה"י) הַחוֹלֵב לְתוֹךְ כְּלֵי חַיָּב, לְתוֹךְ אֹכֶל פָּטוּר, וְחָלָב אָסוּר אֲפִלּוּ חוֹלֵב לְתוֹךְ אֹכֶל דְּהָוֵי מְקֻצֶּה, עַיֵּן סִימָן תק"ה (סי"א): (מ) **כְּחוֹלֵב**. כְּתַב הָרַשְׁבָּ"ץ (סי' שכ ס"ח) וְהַשִּׁפְחוֹת שֶׁנִּשְׁכָּרוֹת לַחֲלֹב אֲבָל אִם עוֹשֶׂה מַעֲצָמוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ. וְכָתַב הַבַּ"ח (סי' שכ ס"ח) וְהַשִּׁפְחוֹת שֶׁנִּשְׁכָּרוֹת לְכָל הַשָּׁנָה לְכָל מְלָאכָה, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר לֵהּ טל הֶחָלָב לְעַצְמָךְ וְלִקְנוֹתוֹ מִמֶּנָּה, דְּכִי נִשְׁכְּרָת מִתְּחִלָּה, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סי"ק יג) וְטוֹב לַחֲלֹב לְתוֹךְ הַמַּאֲכָל, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא שִׁבּוּת דְּשִׁבּוּת, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מֶהֲרַ"מ סִימָן קי"ב: **כא** (ט) מַעֲצָמָן. הַנִּיחַ דָּבָר זֶה בְּצָרְיוֹ עַיֵּן, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן סִימָן רע"ו סָעִיף א': **כב** (י) בְּגָדָיו. אֲבָל בְּאֹפֶף לֵיכָּא קְפִידָא. כְּתַב הָרַלְנַ"ח (סי' כח) אִם הַבְּהֵמָה יוֹצֵאת מַעֲצָמָהּ לְחוּץ וּמִשָּׁאֵר עָלֶיהָ שְׁלָא עַל יְדֵי אָדָם אֵין הַבַּעַל צָרִיךְ לְמָנְעָהּ, וּמָגֵן אַבְרָהָם (סי"ק טז) כָּתַב דְּבָשֵׁ"ס (נד.) מְשַׁמַע הִיא מַעֲצָמָהּ אִסּוּר עַיֵּן שָׁם: **כג** (יא) לְמַסֵּר. רַ"מ אֶלְשַׁקַּר סִימָן מ"א אוֹסֵר בְּשַׁבָּת עַצְמוֹ וְהַיְתֵּר בְּיוֹם ו'. וּבְקָצָת מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ מִצַּד הַחֲמָרָא וּפְרִישׁוּת שְׁלֹא לְמַסֵּר לְרוֹעֶה גַּם בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִנְהָגָא הוּא וְאָסוּר לְהַתִּיר לָהֶם, אֲבָל אִם בְּטָעוּת נָהֲגוּ כֵּן, מוֹדִיעַ לָהֶם שֶׁהֵיוּ טוֹעִים בְּדָבָר וְהַתֵּר גָּמוּר הוּא, עַיֵּן עוֹלַת תָּמִיד (פ"ק כא) וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כ [ח] **כְּחוֹלֵב**. עַיֵּן כַּאן הֵיטֵב. וּבְתִשְׁוּבַת מַהֲרַ"ם סִימָן (קמ"ב) [קיב] כָּתַב שֶׁהַהֶמְתֵּר יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּחֲצִית חֶלְבָּהּ לְאֵרִיס אֵינוֹ יְהוּדִי, צָרִיךְ לְהַקְצִיבוֹ אוֹ שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי יְקַבֵּל אַחֲרָיוּתָהּ כָּל שַׁבָּת, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל סִימָן רמ"ד (פק"י), וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (פ"ק יט) כָּאן, וּבְשַׁאֲלַת יַעֲבֵ"ץ חֵלֶק ב' סִימָן ע"ז שֶׁהַמַּה עָלָיו, וְכָתַב לְהַתִּיר בִּפְשִׁיטוּת. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה סִימָן רמ"ו הָאֲרִיךְ הַרְבֵּה לְהַצְמִיד דִּבְרֵי הָרַמַּ"ע, וּמִכָּל מָקוֹם כָּתַב לְכָסוּף דְּהַפְקֵל לֹא הַפְסִיד, וּכְלֵכוֹד שֶׁלֹּא יְהֵנֶּה מֵחֶלְבָהּ. אוֹ יַקְנֶה אוֹתָהּ בְּדָבָר מוּעָט כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ כַּאן סִימָן ש"ה, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יח) שֶׁהֵבִיא [א]דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁמְּקִלִּים אַף לְהַעֲלוֹתָהּ בְּיָדַיִם אִם אִי אֶפְשָׁר עַל יְדֵי כֵּרִים וּכְסָתוֹת, (סג) וְעַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי לְכַלֵּי עַלְמָא מַתָּר לְהַעֲלוֹתָהּ, וְזֶה עָדִיף יוֹתֵר מֵהַנָּחַת כָּרִים וּכְסָתוֹת וּשְׁאָר כֵּלִים תַּחְתֶּיהָ: **כ** (עא) **מַתָּר לוֹמַר**. וְהוּא הַדִּין דְּמַתָּר מְשׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהָמְרוֹת הָאֲוִזּוֹת שֶׁהַרְגְּלוּ כְּבָר בְּהָמְרָאָה וְאֵין יְכוֹלִין שׁוּב לֶאֱכֹל בְּעַצְמָן, אֲבָל אֵין מַתָּר רַק פַּעַם אַחַת בְּיוֹם, דְּשׁוּב לֵיכָּא צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים [תְּשׁוּבַת רַמ"א (סי' עט)]. (סד) וּמִשְׁמַע שָׁם, דְּאִי לֵיכָּא אֵינוֹ יְהוּדִי שָׁרֵי הַהֲמְרָאָה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַף עַל גַּב דְּאִסְרִינַן לְקַמָּן בְּסִימָן שכ"ד סָעִיף ט' לְהָמְרוֹת הָאֲוִזּוֹת בְּשַׁבָּת, הָכָא שָׁאנֵי יְכוֹלִין לֶאֱכֹל בְּעַצְמָן מַתָּר, מְשׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים, וְטוֹב לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי קָטָן. כָּתַב הָרַמְבַּ"ם (פ"ח ה"י) הַחוֹלֵב לְתוֹךְ כְּלִי (סה) חַיָּב, לְתוֹךְ אֹכֶל (סו) פָּטוּר, [וּמִכָּל מָקוֹם אִסּוּרָא יֵשׁ, דְּכָל פְּטוּרֵי דְּשַׁבָּת פָּטוּר אֲבָל אָסוּר], וְהֶחָלָב אָסוּר אֲפִלּוּ חוֹלֵב לְתוֹךְ אֹכֶל, כֵּיוָן דְּהַבְהָמָה אֵינָהּ רְאוּיָה לַאֲכִילָה [ב]הֲוֵי מְקֻצֶּה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב)]: **(עב) וְהֶחָלָב אָסוּר וְכוּ'.** [ג]מְשׁוּם מַשְׁקִין שֶׁזָּבוּ מִפֵּרוֹת הָעוֹמְדִים לִסְחִיטָה, דְּקַיְימָא לַן בְּסִימָן ש"כ סָעִיף א' דַּאֲסוּרִין, וְהָא נַמִּי לְהָא דְּמֵיא: **(עג) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ'.** סְבִירָא לְהוּ דַּאֲמִירָה לַחֲלֹב לֹא הַתֵּר כְּלָל כִּי אִם כְּשֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי חוֹלֵב לְצָרְכָּן עַצְמוֹ וְהַיִּשְׂרָאֵל קוֹנֶה אַחַר הַשַּׁבָּת מִמֶּנּוּ בְּדָבָר מוּעָט, [ד]וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין כְּסֵבָרָא הָרִאשׁוֹנָה, דְּמִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים שָׁרֵי אֲמִירָה לְאֵינוֹ יְהוּדִי לַחֲלֹב, בֵּין לְאֵינוֹ יְהוּדִי מִן הַשּׁוּק, וּבֵין לְהַשְׁפָּחוֹת שֶׁנִּשְׁכָּרוֹת לְכָל הַשָּׁנָה לִמְלַאכְתּוֹ, וְאֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם, וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב שֶׁיְּחַלֵּב הָאֵינוֹ יְהוּדִי לְתוֹךְ אֹכֶל, דְּהָוֵי לֵיהּ שִׁבּוּת דְּשִׁבּוּת [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג)]: **כא** (עד) **מֻתָּר כֵּיוָן וְכוּ'.** הַיְנוּ דְּמִסְתָּמָא אַדַּעְתָּא דְּנַפְשָׁהּ קָעָבְדָה. (סו) וְעַיֵּן בְּאַחֲרוֹנִים שֶׁהִשִּׁיגוּ עַל זֶה, דְּכֵיוָן שֶׁנּוֹטֶלֶת הַחֲלֵב שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְרוֹאֶה הַיִּשְׂרָאֵל וְשׁוֹתֵק, מִסְתָּמָא אַדַּעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל קָעָבְדָה, שֶׁיּוֹדַעַת שֶׁנִּיחָא לֵיהּ בָּזֶה. וַאֲפִלּוּ אִם הָיְתָה עוֹשָׂה זֶה אַחַר כָּךְ בְּבֵית אֵינוֹ יְהוּדִי, מְחֻיָּב לִמְחוֹת בְּיָדָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהִיא עוֹשָׂה זֶה בְּבֵית יִשְׂרָאֵל. וְעַיֵּן בְּבֶאוּר הַגְּרַ"א שֶׁגַּם הוּא הִקְשָׁה עַל זֶה עוֹד מִשֶּׁעַם אַחֵר, עַיֵּן שָׁם. וּכְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כב) הִבְקְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יד) הִסְכִּימוּ דְּכַנָּנַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הוּא, רַק אִם עָשְׂתָה לְפָעָמִים דֶּרֶךְ מִקְרֶה, שֶׁמֻּתָּר, (סח) אַחַר הַשַּׁבָּת לַהֲנוֹת מֵהֶם, אֲבָל אִם הִיא עוֹשָׂה כֵּן תָּמִיד, מְחֻיָּב לִמְחוֹת: **כב** (עה) **שֶׁהַחַי וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאֵין חִל עַל זֶה שֶׁם מַשָּׂא שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לְמָנְעוֹ מִפְּנֵי שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ, (סט) וְאַף דְּמַאי דְּאָמְרִינַן חַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ הַיְנוּ רַק מִדְּרַבָּנָן אֲבָל מִדְּאוֹרַיְיתָא לְאָדָם לְשָׂא תִּינוֹק בְּשַׁבָּת, לֹא גָּזְרוּ שְׁבוּת זֶה בִּבְהֵמָה: (עו) **עָלֶיהָ בְּגָדָיו.** אֲבָל בְּאֹפֶף לֵיכָּא קְפִידָא, (פ) דְּבָטֵל לְגַבֵּי הָרוֹכֵב: (עז) **וְלֹא שׂוּם דָּבָר.** וְאִם נִשְׁאַר אֵיזֶה דָּבָר עָלֶיהָ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְהִיא רוֹצֶה מַעֲצָמָהּ לָצֵאת לַחוּץ, (פא) בְּעָלֶיהָ צָרִיךְ לְמָנְעָהּ שֶׁלֹּא לָצֵאת, מִפְּנֵי מִצְוַת שְׁבִיתַת בְּהֶמָה, אֲבָל אִם אֵין עָלֶיהָ שׂוּם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סג) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יח): **כ (מד) מָגֵן אַבְרָהָם** (ס"ק יב): **(סה) מְשׁוּם מְקַרֵּק דְּהוּא** תּוֹלָדָה דְּדָשׁ: **(סו) דְּמַשְׁקֶה הַבָּא לֶאֱכֹל כְּאֹכֶל דָּמֵי:** **כא (מז) מָגֵן אַבְרָהָם** (ס"ק יד) וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (ס"ק לח) **וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (סח) אֵינִי יוֹדֵעַ דִּלְפֵי זֶה מֵאִי רְבוּתָא דְּמֻתָּר אַחַר הַשַּׁבָּת, הֲלֹא אֲפִלּוּ אִם צִוָּה בְּהַדְיָא לְאֵינוֹ יְהוּדִי לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת, גַּם כֵּן פְּסַק הַמְחַבֵּר בְּסִימָן ש"ז סָעִיף כ' דְּמֻתָּר לְעֶרֶב אַחַר בְּכְדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ, וְאִי דִּבְּרָא מֻתָּר מִיַּד הַכֹּל, טַעֲמָא מַאי, דְּהֲלֹא מִדְּבְשַׁבָּת אָסוּר מִסְתָּמָא** (סלב) אסר מטעם נולד ואפילו בחולב לתוך האוכל שאין כאן גזירת משקין שזבו. **ד]** ובשו"ע הרב (סכ"ט) כתב כיש אומרים שצריך שיקח הנכרי את החלב לעצמו או יקנה הישראל ממנו, ובעבדו ושפחתו השכורים לו לשנה או לשנתים כתב (סל"א) שאינו צריך לקנות מהם החלב מפני שהם מתכוונים במלאכתם לטובתם כדי שיקבלו כל שכרם בסוף שנתם, שכשנשכרו בתחלה לדעת כן נשכרו שיחלבו בכל עת שצריך לחלוב.

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סכ"ו) כתב שיש לסמוך על דעתם במקום הפסד מרובה. **ג]** ובשו"ע הרב (קו"א סק"ב) מסכים עם הרמב"ן שאין על החלב דין מוקצה משום שהיה בגוף הבהמה בין השמשות, ומכל מקום כתב (סל"ד) שהחלב שנתוסף בשבת נאסר משום נולד, לכן אם לא חלב סמוך לכניסת השבת אוסרים את כל החלב שמא רבה החלב שנתוסף בשבת על החלב שהיה בדדיה בכניסת השבת. **ג]** ובשו"ע הרב

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah